

stituut is en niet erg flexibel – ach ja, zoals grote instituten eigenlijk overal zijn; dat de Gyeonggi Foundation graag een presentatie zou hebben aan het einde – ach ja, zoals foundations eigenlijk overal zijn. Dat ze hun eigen kunstenaars meebrengen, dat ze sceptisch staan ten opzichte van benaderingswijzen die te open zijn: overal. En de kunstenaars zelf: waarover zou een conceptueel georiënteerde choreograaf moeten praten met een redelijk traditionele dramaregisseur, ongeacht waar? Dus waar ligt het culturele verschil? Naast de meer folkloristische aspecten zoals het constante buigen, het doorgeven van dingen met twee handen, het permanent uitwisselen van visitekaartjes? Het probleem ligt vóór het in vertaling gaan. Het probleem is uitvinden wat er vertaald moet worden.

Op deze manier werken, al die ideeën over *work in progress*, het vermijden van een doel, een product, een auteur, is een moeilijke benadering voor veel kunstenaars die dat niet gewend zijn. Wanneer zijn al deze onderzoeken, deze *in progress*- en labodringen in het Westen begonnen? En in welke mate zijn die gemeengoed, afgezien van het gegeven dat het altijd diezelfde plaatsen met diezelfde kunstenaars zijn?

oooooooo

Maar zagen we dit van tevoren al niet aankomen? Helemaal aan het begin bespraken we hoe we het beste konden anticiperen op dit probleem, en we waren overeengekomen een strategie toe te passen, namelijk: kunstenaars selecteren die het Engels voldoende beheersen. Dit was waarschijnlijk niet zo'n goede keuze omdat het beperkend en niet inclusief is, maar we namen deze beslissing tenminste met ons volle verstand. Of dat dacht ik toch. Helaas, niet gelukt om deze kwestie door te duwen bij de Koreaanse gastheer. Als we dat tenminste hadden gedaan, dan had er overeengekomen kunnen worden om een professionele vertaler te hebben voor de volledige duur van Monsoon, één die tenminste bekend is met de hedendaagse kunstpraktijk. (In plaats daarvan hadden we er nu meerdere, die – vrijwillig? – binnen en buiten liepen naar gelang hun andere schema's.) Ik heb gezien dat het eerste model tot op zekere hoogte werkte bij andere platforms gelijkaardig aan Monsoon, misschien kan dit de onderhandeling zijn? Maar zelfs als dit bereikt kon worden, dan zouden we slechts één laag van de vertaling/het vertalen aanraken, namelijk de linguïstische. Maar de andere (mogelijke) lagen...

oooooooo

Frustratie als een concept. Wanneer moeten moderatoren modereren? Wanneer is de tijd rijp om plannen te veranderen? Onmiddellijk wanneer de eerste problemen rijzen? Of nooit? Wanneer druk uitoefenen? Moet er sowieso druk uitgeoefend worden?

Er bestaat nog altijd de gangbare idee dat dans een universele taal is (na al die jaren van proberen te begrijpen

hoe alles beïnvloed is door taal, cultuur, ervaring!). De idee dat een non-verbale communicatie minder misverstanden creëert. Daarom wordt er verondersteld dat interculturele samenwerkingen in het dansveld gemakkelijker zijn dan in andere velden. Maar dat is natuurlijk niet waar: ze oefenen meestal niet genoeg druk uit, ze zijn te snel tevreden met het goede gevoel van een schijnbaar wederzijds begrip. Non-verbale taal leidt gemakkelijker tot onbegrip door te blijven denken dat er een gemeenschappelijke waarheid is. Velen zullen het niet graag horen: maar dat is puur esoterisch. Er is geen gemakkelijke manier (misschien ben ik uiteindelijk toch te protestants... nu we het dan toch hebben over culturele invloeden). Zoals in iedere taal ligt gemakkelijk begrijpen in het stellen van simpele vragen. We zullen het overwinnen...

Zodra je meer druk uitoefent, zullen fysieke misverstanden net zo goed verbale zijn. En een minder hiërarchische culturele uitwisseling zou hiermee moeten kunnen omgaan. Niet door de kleinste gemene deler te vinden, maar door te mikken op de grootste. En natuurlijk door falen en falen. Er lijkt een verband te bestaan tussen dit en de ramp van de interculturele en integratieve politiek van de laatste decennia. Zo. Dus we willen vasthouden aan de misverstanden, ze op de voorgrond brengen, ongeacht of ze verbaal of non-verbaal zijn. Dat is het idee van de procedure achter deze eerste Monsoon: om binnen dit kader zo dicht mogelijk bij non-hiërarchische communicatie te komen, door de hiërarchieën van genegeerde misverstanden te ontmoedigen. Maar er is natuurlijk ook nog een andere drijfveer: de wens om overeen te komen, de wens van harmonie. En de drijfveer om dingen in gang te zetten, te werken, te produceren. De tactieken van het constante uitstel zijn frustrerend. Om door deze frustratie te gaan totdat ze zoveel druk produceert dat iedereen zichzelf moet positioneren, en dan weer door te gaan, produceert niet noodzakelijkerwijs gevoelens van tevredenheid. Net zoals met de workshop van drie jaar geleden, georganiseerd door Bojana Cvejic en Jan Ritsema aan de International Summer Academy die ik co-cureerde. Mensen klaagden dat ze het niet begrepen, Brian Holmes liep kwaad weg, zoveel onbegrip, koppigheid en spanning. Na drie, vier dagen moest iedereen in de groep een positie voor zichzelf gevonden hebben, een plaats. En nadat we door zoveel gegaan waren, was er uiteindelijk een euforie in de plaats van een spanning. Zou er een eenvoudiger weg geweest zijn? Is het onze verantwoordelijkheid, als organisatoren, om de plooiën eerder glad te strijken?

Monsoon # 1 gaat uiteindelijk niet de harde toer op – na een paar nachten drinken en discussiëren besluiten we te onderhandelen over een compromis. Frustratie wordt opgevangen door kleine veranderingen in de procedure, misschien kan de kleinste gemene deler dan toch niet zo gemakkelijk gevonden worden. Het idee dat de taak van een moderator precies zou kunnen bestaan uit het verzet